

Beszámoló az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság 2024. évben végzett munkájáról

Ezúton szeretném az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság (továbbiakban: EÉB) 2024-ban végzett munkájáról szóló beszámolót a Tisztelt Művelődési, Kulturális és Szociális Bizottság elé terjeszteni.

Mint ahogyan az ismert, az EÉB alapvető feladata a Kormányrendeletben foglaltak szerint, hogy az önkormányzat közigazgatási területén fellelhető vagy az ott létrehozott nemzeti értéket - a jogszabályban meghatározott feltételek teljesülése esetén – felvegye a helyi értéktárba és ezekről nyilvántartást vezessen. A helyi értéktárba való felvételt bárki kezdeményezheti a Polgármesterhez benyújtott, a Kormányrendeletben meghatározott formai követelményeknek megfelelő kérvény benyújtásával.

Idén is tovább folytatódtak és egyre népszerűbbek lettek az Értéktár Bizottság úgynevezett Erzsébetvárosi Kincsei estjei, melyek a következők voltak:

január 12. Időutazás a Menhely Alapítvány Kürt u. 4. alatti épületében
január 18. Az emlékezés sétája Deák Gáborral
január 28. Csikagózzunk séta
január 29. Kemény Henrik emléktábla koszorúzása
január 30. És elsőként - Bóka B. László előadása
március 5. Egy városnegyed története – Dr Szívós Erikával Bóka B. László beszélgetett
március 20. Csak játszunk és mesélünk – Jávor Fegya és Gazda Bence estje
április 10. Erzsébetváros építészeti kincsei – Szunyogh Szabolcs előadása
április 17. és május 29. Látogatás a Róth Miksa Emlékházban
április 18. és május 9. Látogatás az Ötvös Mesterségtörténeti Gyűjteményben
április 23. Pesti Polgár - Fesztbaum Béla estje
április 27. Karinthi maraton a Reformáció Emlékparkban
május 3. Köszönöm, hogy imádott – az Erkel Gyula zenede hallgatóinak előadása
május 22. Az EMKE – Saly Noémi előadása
június 5. Rudolf Vrba és Alfred Wetzler emléktábla avatása
június 6. Hajós Alfréd a sportember és az építész – Szabó Lajos történész előadása
június 9. Zsidó sportolónők Magyarországon – Szunyogh Szabolcs előadása
augusztus 22. Pillanatok az Erzsébetváros Újság legutóbbi két évtizedéből – Kissimon István fotókiállítása
szeptember 17. Termékeny üresjáratok – Hűvös Ágnes könyvbemutatója
szept. 24. 20/10 Tíz év a húsz éves Örkény Színházban – Znamenák István színművész fotókiállítása
október 8. Rendhagyó tárlatvezetés Mácsai Pállal Znamenák István fotókiállításán
október 9. Korom – Takáts Máté kiállítása – Klauzál13
október 10. Beszélgetés Kardos Szabolccsal az Egy város titkai című könyvsorozat szerzőjével
november 14. Párhuzamos világok – kiállítás – Klauzál13
december 2. Különkiadás – Mácsai Pál, Máté Gábor és Lukács Miklós estje
december 10. Gábor Béla emlékére – beszélgetés és könyvbemutató
december 12. Ahaszvérs – Szunyogh Szabolcs könyvbemutatója

A Bizottság május 29-én tartott ülést. Ezen felvette Benkő László életművét, az EMKE Kávéházat, Lakner Artúr életművét, Ökrös Oszkár életművét, S. Nagy István életművét, Scheiber Húgó életművét, Szilárd Klára életművét, Kertész Imre életművét és a Budapesti Lantos Kórust az Erzsébetvárosi Értéktárba.

A fenti személyek, helyek és közösségek mind kötődnek Erzsébetvároshoz.

Benkő László

A Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas magyar zenész haláláig a Rákóczi út 80-ban élt. Az Omega billentyűse középiskolás korától zenélt, tagja volt a Benkő Dixieland Bandnek, majd a Próféta együttesnek, mely az Omega egyik elődje. Az Omega 1962. szeptember 23-tól működött. Kezdetekben Benkő szerepköre többször változott: előbb zongorán, majd orgonán játszott, később pedig szintetizátoron, amit 1973-ban az Omega használt először itthon. Első szerzeménye a XX. századi városlakó. 2005-ben az Eurovíziós Dalfesztivál nemzeti válogatójának zsűritagja volt, 2009-től a szombathelyi Weöres Sándor Színház zenei vezetője. Az Omega máig az egyik legismertebb és legnépszerűbb banda Magyarországon.

Lakner Artúr

Az Erzsébet körút 16-ban élt és működtette híres gyermekszínházát Lakner bácsi. Neve egykor fogalom volt, ma már szinte senki se ismeri. Lakner Artúr 1893-ban született, zsidó család gyermekeként, összesen 14-en voltak testvérek. Az első világháború után vette feleségül Wollner Ágneszt, szintén itt, a kerületben. Volt dramaturg, mozigépész, színházigazgató, írt némafilmekhez szöveget, az első magyar szinkronizálásnál fordítóként közreműködött, gyerekdarabokat szerzett. A Fészek Művészklub örökös tagja lett. 1926-ban alapította meg különleges teátrumát. Az a cél vezérelte, hogy a gyermekek életében ne a harc, az erőszak legyen a modell, hanem a szeretet, a barátság, az önzetlenség. Lakner Artúr megírta, bemutatta és filmre vitte minden idők egyik legsikeresebb magyar ifjúsági regényét, az Édes mostohát. Színházában – Lakner Bácsi Gyerekszínháza – mely 20 évig működött, olyan gyerekekből nevelt nagy színészeket, mint Ruttkai Éva, Zsolnai Hédi, Galambos Erzsi, Harkányi Endre, Kishegyi Árpád, Lakatos Gabriella, Örkényi Éva vagy Ferrari Violetta. 1944-ben zsidó származása miatt behívót kapott a Röck Szilárd utcai gyűjtőtáborba, később Németországba hurcolták, ahol nyoma veszett.

Ökrös Oszkár

Zenész családban született 1957-ben, Szolnokon. Hatéves korában nagyapja irányításával kezdett cimbalmozni. Nyolc éves korában megnyerte a Magyar Televízió népzenei versenyét a hangszeres szólista kategóriában. Két évvel később, miniszteri engedéllyel vették fel a Konzervatóriumba.

Ökrös Oszkár a munkája miatt egész életében sokat utazott, de a család hiányát nehezen viselte a turnékon. Pályafutása során a leghíresebb primásokkal játszott együtt. Ökrös Oszkár a 100 Tagú Cigányzenekarnak 30 éven át volt szólamvezető szólistája. A Budapesti Fesztiválzenekarral is többször koncertezett, és közreműködött a zenekar több felvételén. 2001-ben a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével tüntették ki. Életpályája elismeréséül 2011-ben, a „Köztársasági Elnök Díszoklevele Éremmel” elismerést kapta. A Magyar Örökség díjjal is kitüntettet cigányzenekar szólistáját a klasszikus és cigányzenei

hagyományok ápolását és népszerűsítését szolgáló, világszerte népszerű előadóművészi pályája elismeréseként 2015. március 15-én Kossuth-díjjal tüntették ki. A világszerte ismert cigányzenészt 61 éves korában, 2018. január 15-én érte a halál. Élete jelentős részét Erzsébetvárosban élte le.

S. Nagy István

(Köröstarcsa, 1934. január 20. – Budapest, 2015. január 20.) a magyar könnyűzene legtermékenyebb alkotója, aki hat évtizedes pályafutása során a legnagyobb sztároknak írt dalszövegeket. Aradszky Lászlótól kezdve Máté Péteren át, a Hungária, az Apostol, az Omega és a Píramis együtteseken át lényegében nem volt magyar előadó vagy együttes, akinek ne írt volna dalt. S. Nagy István húsz éven át, haláláig élt a Dózsa György út 64-számú házban. Bár nem figyelünk rá, de ma is naponta többször, több előadótól hallhatjuk a dalait. Méltan nevezhetjük őt az első magyar slágergyárosnak a szó legnemesebb értelmében.

Scheiber Hugó

A 20. századi magyar avantgárd, közelebbről a futurizmus egyéni hangú, nemzetközileg is ismert képviselője. Életművében kiemelt szerep jut portréinak, legtöbbet önmagát festette kellő iróniával, gúnnyal és humorral, ezekkel az önarcképeivel írta bele magát a magyar képzőművészet történetébe. Budapesten született 1873-ban, gyermekkorát Bécsben töltötte. Az egész életében magányos Scheiber szinte egész életét Kertész utcai lakásukban töltötte. Emlékét a Kertész utca 22-es szám alatti lakóházának falán emléktábla őrzi, itt élt művirág készítő hűgával, aki többet keresett nála.

Szilárd Klára

Nemrég avatott emléktáblát az önkormányzat Szilárd Klára festőművész, szobrász tiszteletére, a Damjanich utca 58-ban. Izraelben töltött évtizedei után ebben a házban élt és alkotott haláláig az asszony, aki otthon tudott lenni Magyarországon, Izraelben, Svájcban, Franciaországban. Ahogy a reá emlékezők megfogalmazták: Claire Szilárd, azaz Szilárd Klára egy jóságos világpolgár volt. Nagypolgári, zsidó családba született 1921-ben. Szülei jogi pályára szánták, festőtehetségét Aba-Novák Vilmos fedezte fel. 1944-ben menekülnie kellett Magyarországról, 1945-től Genfben kezdett új életet. Itt szerzett diplomát, színházak kulisszáit festette, kirakatokat rendezett be, elvégzett egy üvegekészítő kurzust, a Neue Zürcher Zeitung illusztrátora lett. 1951-ben Izraelbe költözött. Ott festészetet tanított, s később megbízták egy helyi zsinagóga üveglakainak megtervezésével és elkészítésével. Tizennégy zsinagógának tervezett ólomozott, színes üveglakokat, Izraelben. Később Európa-szerte szürrealisztikus festményeiből és fémszobraiból rendezett egyéni kiállításaival beírta nevét az elismert kortárs képzőművészek sorába. Az 1990-es évek elején hazatért Magyarországra, s a Vigadó Galériában rendezett tárlattal mutatkozott be a hazai közönségnek. Rendszeresen kiállította alkotásait, például a budapesti Zsidó Múzeumban és az Ernst Múzeumban is. 2004-ben a Dohány utcai zsinagóga Wallenberg udvarában, a holokausztra emlékező színes ólomüveg kompozíciót ő készítette el. Akvarelljeit, olajképeit, grafikáit közgyűjtemények és magángyűjtők őrzik világszerte. Különleges tehetség és különleges ember volt. Erzsébetvárosban 1993-tól élt és alkotott. 2017-ben halt meg. Hamarosan a trencsényi zsinagógában nyílik meg az állandó kiállítása.

Budapesti Lantos Kórus

A Rottenbiller utca 16-22. szám alatt próbáló Budapesti Lantos Kórus elődje 1950-ben jött létre, 1990-től Budapesti Ifjúsági Kórus néven működött. A kórus alapítójának, Lantos Rezső Liszt-díjas karnagy tiszteletére vették fel a Lantos nevet 2017-ben. A kórus repertoárját misék, oratóriumok, kórusművek, versmegzenésítések, népdalfeldolgozások alkotják, többet közülük szerzőjük az énekkarnak vagy karnagyának ajánlott. A Budapesti Lantos Kórus

hosszú évek kimagasló művészeti és közösségteremtő munkájával nem csupán egy éneklő közösség, hanem a magyar kórusélet különleges jelensége immár 70 éve.

EMKE Kávéház

Erzsébetvárosban található az az épület, melynek neve fogalommá vált. Az EMKE, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület nevű civil szervezetet rejti, az egyesület eredetileg Kolozsváron 1885-ben alakult meg azzal a céllal, hogy a magyar nyelvet és nemzeti öntudatot, „testvéri érzést” erősítse az erdélyi magyarok között. A kávéház 1894-ben nyitotta meg kapuit, népszerűségében szerepet játszott, hogy a Népszínház színészei is ide jártak, köztük Blaha Lujza. A vendéglátóhelyen gazdag újságkínálat állt rendelkezésre, a polcokon a Pallas Nagylexikon kötetei sorakoztak, és kölcsönkönyvtár működött. Ami legjobban megkülönböztette a konkurenciától, az a cigányzene volt. Később a tulajdonos cukrászdát és bárt rendezett be, este kabaréműsorral szórakoztatták a vendégeket. 1949-ben államosították, 1956-ban rommá lőtték, 1961-ben nyitott meg újra a híres kávéház. Jelenleg bankfiókoknak ad otthont az épület, de az EMKE neve ma is fogalom.

Kertész Imre

Magyarország eddigi egyetlen Nobel-díjas írójáról kevesen tudják, hogy erzsébetvárosi. A Kossuth-díjat is elnyert író, műfordító 1929. november 9-én született Budapesten. Kertész László kereskedő és Jakab Aranka fia a Rákóczi út 78-as számú házban nevelkedett. Tizennégy évesen, 1944-ben Auschwitzba deportálták, ahonnan a buchenwaldi, majd a zeitzi munkatáborba került. A táborok felszabadítását követően, 1945-ben tért vissza a fővárosba, leérettségizett, majd gyári munkásként és újságíróként is dolgozott. Az ötvenes évek közepén találta meg a hivatását és határozta el, hogy regényíró lesz. Az irodalmi sikert végül a rendszerváltást követő időszak hozta el számára. A kilencvenes évektől kezdődően Európa-szerte ismert és elismert íróvá vált. 2002. október 10-én irodalmi Nobel-díjjal tüntették ki Sorstalanság című, holokauszt témájú regényéért.

Szeretném megköszönni az Erzsébetvárosi Értéktár Bizottság tagjainak munkáját és kérem a Tisztelt Művelődési, Kulturális és Szociális Bizottságot, hogy a beszámolót szíveskedjen elfogadni.

2024. november 14.

Gábor Mónika